

החגיגה של רב החובל

מאת אנוש שטמנר

כיון שזמן. כה רב שהוא אינו שותה ואינו נזקק לאשה. משהו אצלו בודאי לא בסדר. עברה שעה. שעתים. הגיע הערב וגולנר טרם חזר. חיכו המלחים זה אל זה ואמרו: "סוף סוף קיבל שכל. בודאי תפס אינו בחורה." רק השומר ראה את גולנר אותו לילה, חזר אל האניה, נכנס לתאו, יוצא ממנו כעבור רגעים מספר ויורד שוב אל החוף, כאשר שאל אותו למעשיו, השיב גולנר: "לא גנבתי מאומה. רק את כספי שלי לקחתי." יום לאחר ראש השנה, רבעים ספורים לפני הפלגת האניה, ראו המלחים המופתעים את גולנר חוזר מן החוף, מזוהם, מטונף, שיכור כלוט כשבידו זוג מכנסיים קרוצים, הוא הרים את המכנסיים וקרא בשמחה: "אתם רואים, קניתי את החליפה!" יומיים לא יצא גולנר מתאו, לא פתח את הדלת, אפילו לרב החובל ענה: "הנה לי לנפשי."

ביום השלישי הופיע על הסיפון, ומבלי דבר חזר לעבודתו. תו. איש לא הצליח להוציא מפיו פרטים על אשר אירע לו בחוף. הוא שב להיות גולנר השתקן, הרודה עתה יותר מן הרגיל במלחיו. שוב חדל לרדת לחוף. אחרי שבועות מספר, משרגע, החל שוב מספר כי דיתה זו הפעם האחרונה, כי מהיום והלאה נגמרה פרשת החוף, שישאר על האניה עץ שהיה לו כסף לעזוב את הים לחלוטין. שוב החל לשזור חגורות ולאסוף כספים בקופה הקטנה שבתחתית ארונו. יום רך יום והאניה חזרה לעבוד בקוים ארוכים. גולנר היה יותר זמן לדאוג לסדר האניה. בכל גמל היו המלחים מורים עליה באצבע ואומרים: "ראו זו אניה! הלא היא ותהיה אניתנו כזאת."

וחדלו המלחים להפציר בגולנר לרדת לחוף. אכן, מפעם לפעם היה מישו מציץ לו בקבוק, אבל גולנר היה מסרב לשותה, אף נוזף במכבודו. כך נמשך הדבר עד חג הפסחא. יומיים לאחר החג לבש גולנר בגדים נקיים ואמר לינסן התמוז: "אני יורד לקנות לי חליפה, באמת, לקחתי כסף רק כדי לקנות חליפה. אני מוכרח לקנות משהו לכבוד החג." ינסן אחז בבורעו ואמר: "לא, אינך יורד לחוף." "מי אתה שתתערב בחיי הפרטיים, אני יורד לקנות חליפה." "אינך יורד!" קרא ינסן, לקול קריאתו נאספו מלחים אחרים ובראותם שגולנר רוצה לרדת לחוף ניסו לעצורו, אולם הוא קרא לעומתם: "מי אתם שתורו לי מה לעשות? אם השתכרתי פעם, האם אסור לי לרדת לחוף?" המלחים פנו לו דרך.

לשוא ניסה שומר הלילה לעצור בעדו כאשר חזר בחצות לקחת את כספו, ומשהזעיק את ינסן לעזרה כבר לא היה גולנר על האניה. רק לאחר יומיים חזר, שיכור כלוט וממרר בבכי: "גנבו את החליפה שלי! החליפה שקניתי לכבוד החג." למחרת עלה גולנר אל רב החובל והודיע על פטורו. לא הועילו כל הבקשות וההפצרות, גולנר עזב את האניה בתום הסיעה. במשך ימיו האחרונים לא הוציא הגה מפיו, פרט לפקודות והוראות-עבודה, משהגענו לחוף, ארוז את הפציו בחבילה קטנה, וכשם שעלה על האניה, כך ירד ממנה. לאחר שלושה חדשים, כאשר הייתי יושב בבית מרוח, שותה עם מלחים מאניה אחרת, החל אחד מספר: "עלה על האניה שלנו אחד משונה: עובד כמו שניים, בחור יוצא מן הבלל, אבל משונה, כלל אינו יורד לחוף, אוסף כסף, רוצה לגמור עם הים." שמו? גולנר, פרצתי בצחוק אדיר.

"מה לך?" שאל חברי, "מדוע אתה צוחק?" רציתי לספר להם את הסיפור, אולם נמלכתי בדעתי, אולי הפעם יצליח גולנר, מדוע להרע לו? השבתי:

גולנר שתק רגע, אחר השיב במבוכה: "אינני שותה אדוני." "מה? מלח כמוך איננו שותה?" הולזל שבקולו של רב החובל פגע בגולנר והוא השיב: "אין זאת אומרת שאינני שותה לגמרי, אבל החלטתי — ואל נא תצחק לי, אדוני — החלטתי לאסוף כסף ולעזוב את הים." רב החובל הביט בו רגע בתמוהו, אחר הפליט אגב הרמח כתפיים "כרצונך" וגולנר עזב את התא. השמיעה עברה בכל האניה, מהקצין הראשון, שלו סיפר רב החובל בכבודו ובעצמו על המקרה, ועד נער הסיפון, כי ראש המלחים אינו שותה וחוסך את כספו כדי שיוכל לעזוב את הים.

אנשי הסיפון שפשו את ידיהם בהנאה; סוף סוף גילו את נקודת התורפה של רב המלחים. עתה יוכלו ללעוג לו: אינו שותה, אה? וגם לחוף אינו יורד? ואל נשים אינו הולך? ספן השומר את כספו! פרצוף כזה צריך להציג לראיה. מקומו במזוואים. בחור בן 30 שיינור מכל תענוג, שיא הצחוק! "תנו לו עוד שבוע! נראה איך ידבר אז." צחקו המלחים בחדר האוכל. והשכוע חלף, וחלפו עוד שבועות רבים וגולנר יושב בשלחה באניה.

בגמר העבודה היה מתרחץ, נכנס לחדרו, קורא או שורר חגורות. מדי שבוע היה מבקש מינסן (שאתו התיידד) לקחת את החגורות ולמכרן עבורו בחוף. היה אומר בחיך: "עוד פזיטות! זה מקרב את היום בו יהיה לי כסף לקנות בית קטן, חלקת אדמה, לעזוב את הים הארור הזה ולחיות כבן-אדם." עובדת באותם הימים בהובלת דלק בקוים קצרים: יום וחצי בים, יומיים בנמל. החורף החל והמלחים חדלו להרבות בירידות לחוף. תחת זאת היו מגניבים בקבר קים לאניה, יושבים באחד התאים, שותים בצוותא, ואף גולנר ישב עמם ונגלגל סיפורים. אבל בין לא נגע. יום אחד, כאשר ינסן וגולנר ישבו בתאו של האחרון, הוציא ראש המלחים את כספו מהקופה הקטנה שהיתה טמונה בתחתית ארונו והחל לספור אותו. שאל אותו ינסן: "כמה כסף יש לך? זו ודאי איננה האניה הראשונה שבה אתה חוסך. ספר לי קצת על עברך." גולנר חיך:

"כה טעבר עלי עד כה אינני זוכר. עכשיו אני עובד כאן ואוסף כסף, מחכה ליום שבו אפרד מכם, כשכיסוי מלאים, אפריח לכס נשיקה באיור ולא אראה עוד את הים." חג הכריסמוס קרב ובא. המלחים קיבלו מאת גזבר האניה את המגיע להם והתכוננו ליום הירידה. אחת מן התכניות היתה לקחת את גולנר אל החוף, על חשבונם, ינסן התנדב לאסוף כסף מכל אחד, "קרן גולנר", כפי שקרא לזה, וכיום החג לבושי הדר, נכנסו ינסן וג'ק אל תאו של ראש המלחים שישב ושזר חגורה ואכרו לו: "הי'רם כריסמוס, וכל המלחים החליטו פה אחד כי לא יהיה זה כריסמוס אמיתי אם ראש המלחים שלנו לא ירד אתנו אל החוף."

"ראו בהררים", חיך גולנר, "עלי לגמור את החגורה הזאת. אני מוכרח לעבוד קשה עכשיו, כיון שהיום הגדול כבר נראה באופק." "אבל איחנו מזמינים אותך. אתה אורחנו הלילה. כל הוצאתך עלינו, אפילו את היפה שבנערות הנמל נשיג, אבל מחלצתי לא ארוז. אני נשאר באניה." עברוך. בוא! בכריסמוס אתה מוכרח לבוא!"

"אתם מעניינים אותי במצב קשה, בחורים", אמר גולנר, ולא הועיל לו כל ההפצרות. לא הועילה אפילו ההתנעה שערכו אנשי הים פון, אשר נכנסו אחד אחד אל תאו של ראש המלחים ואיימו עליו שאם הוא לא ירד לחוף, לא ירד איש מהם, ושכריסמוס זה ילך לאיבוד, ולא הועיל גם כשנכנס הקצין הראשון וביקש מגולנר, ממש בתחנונים, שייצטר. הוא סירב בהחלטיות. הבינה החברה שאין תועלת, עזבה את גולנר לנפשו כשהוא ממשיך לשזור את חגורתו.

היה זה כריסמוס שמה, ורבחורים היו שיכורים יומיים, וכיון שהאניה היתה אורחת-קבע בנמל, הכירו הבחורים היטב את הנערות המקומיות, עובדה שהוסיפה הרבה לשמחה דלכלית. וכרגיל, רבו הסיפורים ביום שלאחר כריסמוס וכל אחד סיפר היכן בילה ואיך השתכר. רק גולנר ישב בפנינה, שקיב, אבל לא אמר מאומה.

יומיים לפני ראש השנה הוצורחית הופתעו כל המלחים כאשר אחר הצהריים, התנהח גולנר, לבש בגדים נקיים ואמר: "אני יורד אל החוף! אבל, אל תשמחו, רק לשעה שעתים, לקנות לי חליפה חדשה לקראת השנה החדשה." "מדוע לא תשאר גם בערב ותבלה קצת?" שאל אותו ינסן. "לא לא", ענה גולנר, "אני יורד לקנות חליפה, זה הכל. ראה לקחתי כסף רק עבור חליפה. בעוד שעה אני חוזר." הבחורים נדו לו, התלחשו כי משהו אצלו בודאי לא בסדר.

כשעלה גולנר לאניה היה מצב פרוץ. ראש המלחים האחרון עזב את העבודה, ובין עזיבתו לבואו של גולנר נטלו המלחים לעצמם חופש רב. איש לא היה קם לפני שמונה וחצי, שעת ארוחת הבוקר. לא הועילו קריאותיהם וגעירותיהם של הקצין הראשון והשני, שהיו באים להעיר את המלחים בשעה 7 בבוקר; התאים היו סגורים ואיש לא שעה להם. כאילו מתוך הסכמה הדדית לא היתה העבודה מתחילה לפני 9, וגם אז לא היה מי שיכין צבע או כלי עבודה. על פי הרוב, "לא הובנו" פקודות הקצין הראשון, והוא כבוד לא התיר לו להשגיח על האנשים בשעת עבודתם. כך נתהיה באניה מצב של אנרכיה מוחלטת.

אכן, רב החובל נסה ללבר על לבו של ינסן, המלח הטוב ביותר באניה, שיקבל על עצמו את תפקיד ראש המלחים. אבל הלה, חש עצמו "אחד מהחברה", כפי שכנינו אותו אנו המלחים, ולא רצה לטול על עצמו את תפקיד עלינו. מלבד זה לא שכן ינסן את היום בו הביא שלשה בקבוקי יין לאניה. רב החובל עמד בראש מדרגות הכבש, וברגע שהגיע ינסן אל הסיפון, הושיט את ידו ופקד: "תן לי את הבקבוקים!" ולבו של ינסן נשבר בקרבו בראותו כיצד בקבוק אחר בקבוק מתנפץ אל דפנות האניה.

באותו רגע החליט ינסן לעזוב את האניה, ובקוראו לעבר רב החובל "עוד נתראה!" ירד לחוף. אבל הוא אהב מדי את תאו בירכתי האניה, את חדר האוכל, את האניה כולה, ובלילה, בשעה מאוחרת, חזר אליה, שיכור ומקלל. לבסוף מצא רב החובל בנמל זר את גולנר.

כוד התגלגל לאיתו מקום גולנר, זאת לא הצליח איש להוציא מפיו. בעצם, בתחילה כמעט שלא שוחח עם מישו. הוא עלה לאניה כשחבילת בגדים קטנה בידו, סידר את תאו, תא ראש המלחים, יוצא במרץ לעבודה. בתחילה ניסו המלחים "לרכב" עליו, אבל עד מהרה הבינו כי הוצעה לחיות בשלווה מוטב לו שציית לראש המלחים החדש. סדרי האניה החלו חוזרים לקדמותם.

המלחים קמו ב7 בבוקר, ולפני 5 אחר הצהריים לא עזב איש את עבודתו. הלכוך שעל הסיפונים נעלם ושוב היה רב החובל יכול להתגאות בפני הנוטים שעלו לאניה, להגיד בגאווה: "זאת נקראת אניה!" והנוטים היו מוכרחים להס כים אתו. כי גולנר באמת עשה את עבודתו באמונה. גם החלודה שנצטברה גורדה והצבע שוב הבריק בשמש. יום אחד הזמין רב החובל את גולנר לתאו ומשוכנסו רביהמלחים, כובעו בידו, הזמינו רב החובל לשבת על יד השולחן שבקבוק ויסקי גדול ושתי כוסות ניצבים עליו. אמר רב החובל:

"גולנר, אתה ראש המלחים הטוב ביותר שפגשתי מימי שותה אתי כוסיות אחרות." גולנר עמד נבוך, מבטו נח על הבקבוק, על הכוסיות, גוד אל רב החובל, הושפל שוב לעבר הכוסיות. כן, היה זה כבוד גדול: רב החובל מזמין מלח, לאחר ששהה רק כחודש באניה, לשתות אתו ויסקי בתאו. "מדוע אתה עומד כגולם?" שאל רב החובל בחולצו את הפקק ובמלאו שתי כוסיות. "שב ושתה." גולנר לא נע ממקומו. רב החובל הביט בו בתמיהה ושאל: "מה לך?"

